

خریدار، استاندارد محصول کشاورزی و مواد غذایی را تعیین می‌کند

اشاره:

بخش عمده‌ای از صادرات غیرنفتی ایران را محصولات کشاورزی و مواد غذایی تشکیل می‌دهند. با وجود استعدادها و توانمندی‌های طبیعی که در ایران برای پرورش محصولات کشاورزی و تولید مواد غذایی سراغ داریم، می‌توان بر میزان صادرات این کالاها افزود و به رشد درآمد حاصل از صادرات غیرنفتی کمک کرد.

با این وجود، موضوع استاندارد بودن محصولات کشاورزی و مواد غذایی صادراتی و کیفیت مناسب آنها، مهم‌ترین بحث در صادرات این کالاها می‌باشد. با وجود سخت‌گیری‌هایی که در بازارهای جهانی نسبت به رعایت اصول بهداشتی و کیفیت استاندارد محصولات غذایی مشاهده می‌کنیم، ضرورت دارد که در این زمینه تلاش و سرمایه‌گذاری مناسبی صورت پذیرد.

خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی»

در گفت‌وگو با آقای سیدعلی نقی شفیعی، مدیر کشاورزی و صنایع غذایی مرکز توسعه صادرات ایران، درباره استاندارد کردن محصولات کشاورزی و مواد غذایی و اهمیت آن در گشایش و نفوذ به بازارهای جهانی، سؤالاتی را مطرح ساخت.

در اینجا ماحصل این مصاحبه را با هم می‌خوانیم.



کشورها مربوط است. برای مثال جامعه اروپا واردات گوشت از انگلیس را به لحاظ وجود بیماری جنون گاوی در آنها تحریم کرد.

در مقررات جدید جامعه اروپا تصریح شده که کالای کشاورزی و مواد غذایی باید دارای کد مشخص باشد. مزرعه‌ای که محصول در آن تولید شده باید از نظر ظرفیت و توانمندی و امکانات و... مشخص شود. کشورهای اروپایی حتی تضمین‌های لازم را خواسته‌اند و مقام‌های مسؤول در هر بخش باید تضمین‌کننده محصول صادراتی باشند، یعنی کالای صادراتی باید دارای مشخصات استاندارد موردنظر کشورهای اروپایی باشد و امضاء مقام مسؤول باید به مقام‌های جامعه اروپا معرفی شود.

در این زمینه وزارتخانه‌های کشاورزی، جهاد سازندگی و نهادهای درگیر در تولید مواد غذایی و محصولات کشاورزی در حال فعالیت هستند.

■ آیا استاندارد اجباری کالاهای ایرانی با شرایط روز

■ امروزه چه استانداردی مورد پذیرش بازارهای جهانی

است؟

□ در اکثر کشورها این اعتقاد وجود دارد که تولید باید در تمام مراحل، مشخصات مدونی داشته باشد تا کالا بتواند به بازارهای جهانی صادر شود.

در گذشته تولیدکننده در پایان کار، گواهی استاندارد برای کالای تولیدی خود دریافت می‌کرد، ولی امروز باید تمام مراحل تولید، استاندارد باشد. به عبارت دیگر، تولید باید با ماشین‌آلات استاندارد و مدیریت استاندارد انجام شود تا بتواند صادر گردد.

کشورهای اروپایی قوانینی را برای واردات کالاهای کشاورزی و مواد غذایی وضع کرده‌اند که بر اساس آن صادرکننده‌ای که استاندارد را در تمام مراحل تولید رعایت نکند، نمی‌تواند کالاهای خود را به بازار اروپا صادر کند. این قوانین از اکتبر ۱۹۹۸ به اجرا درمی‌آید.

این مقررات فقط به ایران مربوط نمی‌شود، بلکه به تمام

تولید با استاندارد تطبیق داده شود تا صادرات محصولات کشاورزی و مواد غذایی استمرار پیدا کند. به عبارت دیگر، تولیدکننده باید استنباط کند که کالای کشاورزی صادراتی او به بازارهای جهانی باید با شرایط بازار تطبیق داشته باشد. این امر بهترین استاندارد محسوب می‌شود.

■ **استاندارد کردن محصولات کشاورزی و مواد غذایی ایران با چه مشکلات اساسی روبه‌رو است؟**

□ مهم‌ترین مشکل آن است که به دلیل سودهای مقطعی در ارسال این‌گونه کالاها، اغلب افراد ناآگاهی که به صدور کالا با کیفیت به بازارهای جهانی علاقه‌ای ندارند، وارد میدان می‌شوند. وزارت کشاورزی در زمینه صدور پسته و کشمش

○ وجود تشکلهای قوی در صادرات مواد غذایی، آگاهی صادرکنندگان به شرایط بازرگانی جهانی، کیفیت مطلوب محموله‌های صادراتی و... برای استمرار صادرات، الزامی است.

□ مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران از گذشته‌های دور، تعدادی از کالاها را مشمول استاندارد اجباری کرد و روزبه‌روز آنها را با وضعیت جدید تطبیق داد.



حرکت لازم را آغاز کرده و درصدد می‌باشد که این کالاها را استاندارد کند. باید استاندارد از باغ‌ها شروع شود و در ابتدا تولید در حد استاندارد باشد تا صادرات نیز درحد استاندارد صورت گیرد.

کارشناسان وزارتخانه‌ها و نهادهایی که به نحوی با صدور کالا سروکار دارند با کارشناسان مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، جلسات هفتگی دارند و آیین‌نامه‌های استانداردهای جدید را تدوین و با شرایط جهانی مطابق و به‌روز می‌نمایند.

○ یک روی سکه صادرات، ارز و روی دیگر آن اعتبار جمهوری اسلامی و هویت ملی است. بنابراین صادرکنندگان باید از عرضه کالاهای فاقد کیفیت و استاندارد لازم به بازارهای خارجی به‌شدت پرهیز کنند.

در حال حاضر برای برخی از اقلام صادراتی استاندارد اجباری وجود دارد و گمرکات برای این‌گونه کالاها درخواست مجوز و یا تأییدیه استاندارد می‌کنند.

■ **به‌نظر شما استاندارد کالاهای کشاورزی و مواد غذایی بهتر است اجباری باشد یا تشویقی؟**

□ استاندارد مواد کشاورزی و غذایی را اکنون خریدار تعیین می‌کند. به‌نظر می‌رسد که باید وضعیت تولید و مدیریت

■ **آیا استاندارد کردن کالاهای کشاورزی و مواد غذایی**

مستلزم انجام سرمایه‌گذاری‌های زیادی است؟

□ اگر در زمینه تولید محصول کشاورزی فعالیت شود، لازمه آن بالا بردن هزینه‌هاست. در این زمینه ضرورت دارد تحقیقات، بازاریابی و نحوه رفع نیاز مصرف‌کنندگان خارجی، ارزیابی و بررسی شود، تا کالایی تولید شود که قابل عرضه در بازارهای جهانی باشد. در این صورت هزینه‌های سرمایه‌گذاری افزایش می‌یابد، اما این‌گونه سرمایه‌گذاری به یقین سود کلانی دربرخواهد داشت و بازده بسیار خوبی دارد. اصولاً برای تولید بهتر و با کیفیت بالاتر، سرمایه‌گذاری ضروری است و در نهایت درآمد و سود بیشتری نصیب سرمایه‌گذار می‌شود.

■ با چه شیوه‌هایی می‌توان مدیران واحدهای تولید مواد غذایی و کشاورزی را به استاندارد کردن تولیداتشان تشویق کرد؟

□ باید در بخش صادرات مواد غذایی و محصولات کشاورزی، تشکل‌های قوی به وجود آید که دارای تخصص‌های لازم باشند. از سوی دیگر تولیدکنندگان و صادرکنندگان این مواد باید درباره مسایل روز بازرگانی محصولات کشاورزی و مواد غذایی، آگاهی داشته باشند.

صادرکنندگان باید در یک تعریف مشخصی بکنند. به این معنا که بدانند مفهوم صادرات چیست و چه کالایی را صادر کنند. صادرکنندگان ایرانی باید بدانند که یک روی سکه صادرات، ارز و روی دیگر آن اعتبار و هویت ملی و جمهوری اسلامی ایران قرار دارد. در نتیجه باید تلاش کنند کالای فاقد استاندارد به خریداران خارجی عرضه نکنند. وقتی کالای با استاندارد مطلوب به بازارهای خارجی صادر شود، بالطبع کیفیت و بازده مطلوبی خواهد داشت.

○ حذف تشریفات زاید در گمرکات، حمل و نقل سریع و سالم، هماهنگی ارگان‌های ذی‌ربط و عرضه محصول باکیفیت، سبب می‌شود محصولات کشاورزی و غذایی ایران در بازارهای خارجی به راحتی بفروش رسد.

■ مواد غذایی و محصولات کشاورزی که باید مهر استاندارد داشته باشند، به چند بخش تقسیم شده‌اند؟
□ مواد غذایی و محصولات کشاورزی صادراتی ایران،

بخش‌هایی چون خشکبار، میوه و تره‌بار، محصولات غذایی دریایی، گیاهان دارویی، فرآورده‌های دامی و محصولات صنایع تبدیلی غذایی را دربرمی‌گیرد. باید صادرکنندگان آگاهی‌های لازم در زمینه صدور محصول موردنظرشان را داشته باشند. باید از تقاضای مشتریان خارجی و نیز وضعیت رقبا در بازار موردنظر به نحو مطلوب آگاهی و شناخت داشته باشند.

در بخش صادرات مواد غذایی، رقبای حقیقی و قدرتمندی در بازارهای جهانی حضور دارند. با این وجود، تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات کشاورزی و مواد غذایی در نمایشگاه‌های مختلف ثابت کرده‌اند که اگر کالای با کیفیت لازم به بازار عرضه نکنند، نمی‌توانند به هیچ‌وجه در بازار جهانی جایگاهی به دست آورند.

مواد غذایی و کشاورزی ایران با وجود آنکه از مزیت‌های خاص تولید برخوردار است، اما اگر از استاندارد قابل قبول بهره‌مند نباشد، به هیچ‌وجه راهی برای صادرات نخواهد داشت. این موضوع حتی درباره پسته صادق است. پسته به صورت فله صادر می‌شود اما وضعیت بازارهای جهانی به‌گونه‌ای است که باید استانداردهای لازم در آن رعایت شود.

■ به نظر جناب‌عالی، استاندارد کردن محصولات کشاورزی و مواد غذایی از کجا باید شروع شود؟

□ استاندارد محصولات کشاورزی و مواد غذایی از باغ‌ها و مزارع باید شروع شود. اگر تولیدکننده، مزرعه، بذر و وضعیت کشت استاندارد داشته باشد و فعالیت‌های برداشت، آرایش، نگهداری، انبارها، بسته‌بندی و حمل و نقل تا گمرکات نیز استاندارد باشد، کالا استاندارد واقعی را خواهد داشت.

اگر در گمرکات، تشریفات زاید حذف شود و حرکت صادرات به صورت سریع و حمل و نقل تا بازارهای مصرف مطابق استانداردهای جهانی صورت گیرد، مشکلی در زمینه صدور کالاهای کشاورزی و مواد غذایی به وجود نمی‌آید. اگر در این رهگذر تمام سازمان‌های دست‌اندرکار هماهنگ باشند، حتماً کالاهای کشاورزی و مواد غذایی صادراتی ایران در بازارهای جهانی به راحتی فروش می‌رود.

چنانچه در زنجیره‌ای که بیان شد، ایرادی پدید آید، در عرضه کالا به بازارهای جهانی با مشکل مواجه خواهیم شد.

■ بهترین شیوه تبلیغ استاندارد بودن کالاهای کشاورزی و مواد غذایی ایران در بازارهای جهانی چیست؟
□ بهترین تبلیغ، عرضه کالای با کیفیت به بازارهای خارجی

○ کیفیت مطلوب مواد غذایی صادراتی، استمرار تقاضا در بازارهای خارجی و گسترش بازار و ارزآوری را به دنبال دارد.

استاندارد کالاهای کشاورزی و مواد غذایی که همانا کیفیت مطلوب آنها می‌باشد، می‌تواند استمرار تقاضا در بازارهای خارجی را به دنبال داشته باشد و بازار کالا را گسترش دهد، در حالی که ارزآوری بسیار زیادی نیز به همراه دارد.

■ آیا حذف پیمان ارزی صادرات مواد غذایی و محصولات کشاورزی سبب نمی‌شود که کالاهای فاقد استاندارد نیز صادر شود و در نهایت به رشد صادرات غیرنفتی لطمه نخواهد زد؟

□ صادرات مواد غذایی و محصولات کشاورزی همواره باید از سوی افراد متخصص انجام شود و محصول با کیفیت بالا و استاندارد شده از کشور خارج گردد. تجربه نشان داد که با حذف پیمان ارزی، افراد غیرمتخصص به صدور این کالاها هجوم آورند، زیرا که هیچ‌گونه تعهدی برای بازگشت ارز وجود نداشت.

در این برهه، صادرکنندگان غیرواقعی، ارزان‌فروشی و عرضه محصول با کیفیت پایین را شروع کردند، زیرا سود آنها از نرخ تبدیل ارز حاصل از صادرات به ریال تأمین می‌شد.

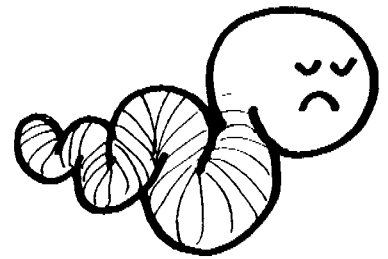
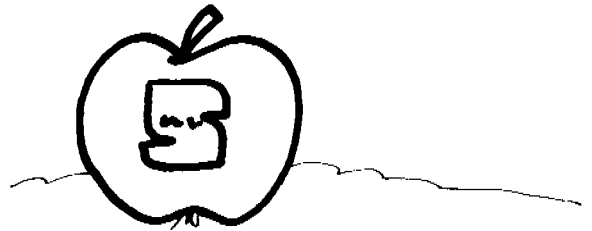
در ضمن آن هنگام در بازارهای کشورهای تازه استقلال یافته شوروی سابق، تقریباً هر نوع کالایی خریداری می‌شد و هیچ نظارتی وجود نداشت. اما امروز صادرکنندگان ایرانی برای فعالیت در این بازارها، مشکلاتی را در پیش رو دارند.

■ صدور کالاهای غیراستاندارد و فاقد کیفیت مطلوب به بازار آسیای میانه چه مشکلاتی را برای صادرکنندگان به وجود آورده است؟

□ هم‌اکنون کالاهای ایرانی به صورت فله و بسیار حجیم، پشت مرزهای این کشورها مانده است. کشورهای آسیای میانه با شناختی که درباره کیفیت کالاها به دست آورده‌اند، کالاهای فاقد استاندارد ایران را خریداری نمی‌کنند. در این میان کشورهای رقیب از غفلت صادرکنندگان ایرانی حداکثر استفاده را کرده‌اند و بازارها را اشغال نموده‌اند. بنابراین برای نفوذ به بازار آسیای میانه، حتماً باید کالای درحد استاندارد کشورهای اروپایی عرضه نمود.

■ آیا کشورهای اروپایی برای واردات مواد غذایی و محصولات کشاورزی از ایران، برگه استاندارد بودن کالا را مطالبه می‌کنند؟

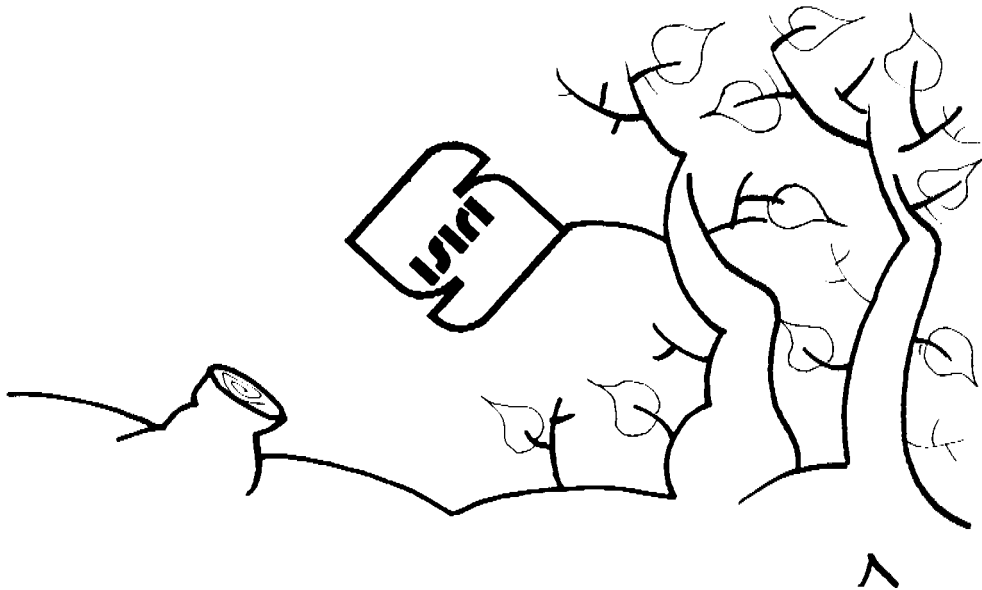
است. اگر کالا با کیفیت مطلوب به بازارهای جهانی عرضه شود و مصرف‌کننده خاص خود را بیابد که اطمینان داشته باشد، کالای مصرفی وی از چنان کیفیتی برخوردار است که رقیب را از میدان بیرون رانده، بهترین نوع تبلیغ صورت گرفته است.



○ بهترین تبلیغ برای استاندارد محصولات کشاورزی و غذایی ایران، عرضه محصول با کیفیت به بازارهای خارجی است.

به‌طور اصولی، صادرکننده‌ای موفق خواهد بود که به‌طور مستمر، کالای با کیفیت مطلوب به بازارهای خارجی عرضه کند. لذا صادرکننده باید از صدور کالای مرغوب و نامرغوب به تناوب پرهیز کند، زیرا این کار، اطمینان مصرف‌کننده به کالای وی را از بین می‌برد و سراغ کالای صادراتی او نخواهد رفت. این صادرکنندگان به‌تدریج از بازارهای خارجی حذف خواهند شد.

راه دیگر تبلیغ محصولات کشاورزی و مواد غذایی در دیگر کشورها، حضور در نمایشگاه‌های خارجی است. مذاکره با واردکنندگان عمده و هماهنگی با آنها و به‌روز شدن اطلاعات صادرکنندگان نسبت به بازارهای خارجی، از مواردی است که به تبلیغ استاندارد کالاهای کشاورزی و مواد غذایی ایران کمک می‌کند.



ایران برگزار می‌شود، مدیران مربوطه موظف هستند فقط واحدهایی را در نمایشگاه شرکت دهند که سوابق استاندارد بودن کالای تولیدی و صادرات داشته باشند و البته کالای آنها با تقاضای بازار موردنظر مطابقت کند.

○ از حضور تولیدکنندگان و صادرکنندگانی که کالایشان کیفیت لازم را ندارد در نمایشگاه‌های مختلف جلوگیری می‌شود.

واحدهای اقتصادی که بخواهند در نمایشگاه‌های خارجی شرکت کنند، کالایشان را برای حمل به نمایشگاه موردنظر به انبار نمایشگاه دایمی تهران می‌آورند. قبل از حمل کالا نیز مدیر نمایشگاه مربوطه، شرایط تولید و بسته‌بندی و کیفیت آن را کنترل و بازبینی می‌کند تا کالا قابل عرضه در نمایشگاه خارجی باشد.

این کار برای نمایشگاه آنوگا در سال جاری انجام شد. در نمایشگاه‌های داخلی نیز تلاش می‌شود تولیدکنندگانی شرکت داده شوند که سابقه صادرات و مشتری خارجی داشته باشند و در ضمن کالای آنها کیفیت لازم را دارا باشد.

از این پس نیز از حضور تولیدکنندگان و صادرکنندگانی که کالایشان کیفیت لازم را نداشته باشد، در نمایشگاه‌ها جلوگیری خواهد شد.



□ به تازگی در زمینه پسته این کار را کرده‌اند و گفته‌اند وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا نهادی که مورد قبول آنهاست، باید یک نفر را که دارای امضای مجاز باشد، به بازارهای اروپایی معرفی کنند.

اما در این زمینه که محموله صادراتی باید گواهی استاندارد از مؤسسات استاندارد داشته باشد، این طور نیست. این گونه گواهی‌ها معمولاً تا مرز خروجی اعتبار دارد. اروپایی‌ها روش‌های کیفیت تولید را تعیین و اعلام کرده‌اند. به این ترتیب که صادرکننده ایرانی کالاها به بازار اروپا باید مشخص باشد و نیز کیفیت مراکزی که در آن کالا تولید می‌شود نیز باید روشن باشد. به عبارت دیگر صادرکننده باید کد داشته باشد و نحوه تولید و بسته‌بندی کالا مشخص گردد.

اروپایی‌ها اخیراً خواستار نقش رمزین (خط‌نماد) روی کالاهای صادراتی ایران شده‌اند.

○ کشورهای آسیای میانه با شناختی که از کیفیت کالاها به دست آورده‌اند، کالاهای فاقد استاندارد را خریداری نمی‌کنند. بازارهای آسیای میانه از سوی رقبای ایران اشغال شده است.

■ آیا مرکز توسعه صادرات برای عرضه کالا در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی از عرضه کنندگان، استاندارد بودن کالا را می‌خواهد؟

لا در نمایشگاه‌هایی که از سوی مرکز توسعه صادرات